

Efnahags- og viðskiptanefnd og fjárlaganefnd Alþingis

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna fjárlaga fyrir árið 2027 og frumvarp um fjárlög, mál 1 og 2.

Fyrir hönd rekstrar Húsafells Giljabaða og Lindarinnar á Húsafelli eru hér með gerðar alvarlegar athugasemdir við 39. gr. frumvarps til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna fjárlaga fyrir árið 2027. Í ákvæðinu er lagt til að 13. tölul. 2. mgr. 14. gr. laga um virðisaukaskatt falli brott. Afleiðingin er að aðgangseyrir að baðhúsum, baðstöðum, gufubaðsstofum og heilsulindum færist úr 11% skatthlutfalli í almennt 24% skatthlutfall. Gert er ráð fyrir að breytingin taki gildi 1. janúar 2027.

Húsafell mótmælir þessari breytingu og leggur eindregið til að fallið verði frá henni.

Í greinargerð frumvarpsins er breytingin einkum rökstudd með því að draga eigi úr mismunun í virðisaukaskattskerfinu, styrkja hlutleysi þess og afla ríkissjóði aukinna tekna. Áætlað er að breytingin skili ríkissjóði um fjórum milljörðum króna árið 2027. Ekki verður hins vegar séð að fyrir liggi fullnægjandi mat á því hvernig hækkun úr 11% í 24% hefur áhrif á eftirspurn, verðlagningu, rekstrarafkomu einstakra fyrirtækja, fjárfestingu eða þau fyrirtæki og samfélög sem reiða sig á starfsemi þeirra.

Húsafell er dæmi um þá virðiskeðju sem breytingin hefur áhrif á

Húsafell er ekki aðeins einn ferðamannastaður eða einn rekstur. Á svæðinu hefur á löngum tíma verið byggður upp heildstæður áfangastaður með gistingu, veitingum, tjaldsvæði, afþreyingu og baðaðstöðu. Giljaböðin og Lindin eru mikilvægur hluti af þeirri heild.

Giljaböðin eru náttúruböð í Hringsgili og heimsókn þangað er samsett upplifun. Gestir fara með leiðsögumanni frá Húsafelli, aka að upphafsstað göngunnar, ganga um náttúruna og enda ferðina í böðunum. Ferðin tekur tæpar tvær klukkustundir og felur þannig í sér mun meira en einfaldan aðgang að baðaðstöðu. Lindin er jafnframt mikilvægur hluti af afþreyingarframboði Húsafells og er opin almenningi, sumarhúsa- og tjaldgestum auk hótélgesta.

Þetta sést jafnframt skýrt í sölu og markaðssetningu Húsafells. Gisting á Hótel Húsafelli er seld í pökkum þar sem aðgangur að Lindinni og afsláttur í Giljaböðin eru notaðir til að laða gesti á svæðið, meðal annars utan hefðbundins háannatíma. Í vor- og páskatilboðum ársins 2026 var gisting þannig tengd sérstaklega við Lindina og Giljaböðin.

Þetta skiptir máli við mat á áhrifum skattahækkunarinnar. Tekjur af baðstarfseminni verða ekki skoðaðar í einangrun. Afþreyingin er hluti af því sem fær gest til að koma til Húsafells, gista þar, borða, kaupa aðra þjónustu og dvelja lengur á Vesturlandi. Verði dregið úr eftirspurn eftir einum mikilvægum hluta upplifunarinnar geta áhrifin komið fram í allri þessari virðiskeðju.

Skattahækkun úr 11% í 24% hefur raunveruleg áhrif á verð og rekstur

Hækkun skatthlutfalls úr 11% í 24% er veruleg breyting. Fyrirtæki stendur í raun frammi fyrir tveimur kostum: að velja hækkuninni út í verð til neytenda eða taka hana að hluta eða öllu leyti á sig með lægri framlegð. Hvorugur kosturinn er án afleiðinga.

Sé hækkuninni velt út í verð verður þjónustan dýrari. Erlendir ferðamenn bera saman verð milli áfangastaða og gera jafnframt upp við sig hvaða afþreyingu þeir kaupa þegar hingað er komið. Íslensk heimili bregðast með sama hætti við verðhækkunum. Afþreying og böð eru ekki nauðsynjavara og því er raunhæft að gera ráð fyrir að verðhækkun geti leitt til minni eftirspurnar. Sé hækkunin hins vegar ekki að fullu lögð á gesti kemur hún beint niður á afkomu rekstrarins og þar með getu fyrirtækisins til að fjárfesta, viðhalda mannvirkjum, þróa þjónustu og halda úti starfsemi allt árið.

Það er því ekki fullnægjandi að reikna tekjuáhrif ríkissjóðs með því að gera ráð fyrir að núverandi skattstofn haldist óbreyttur eftir skattahækkunina. Skattahækkunir breyta hegðun. Þær geta breytt fjölda gesta, neyslu þeirra og fjárfestingarákvörðunum fyrirtækja.

Þetta er sérstaklega mikilvægt í ljósi þess að þegar baðstaðir voru færðir undir lægra virðisaukaskattspreið var það beinlínis rökstutt af Alþingi með því að aðgangur að baðstöðum, baðhúsum, gufubaðsstofum og heilsulindum væri *ríkur þáttur í ferðapjónustu*. Sú forsenda hefur ekki veikst frá árinu 2014. Þvert á móti hafa böð orðið enn veigameiri hluti af íslensku ferðapjónustuframboði.

Fjárfesting og uppbygging verða að byggjast á fyrirsjáanlegu rekstrarumhverfi

Uppbygging Húsafells hefur átt sér stað yfir langt tímabil og byggir á verulegri einkafjárfestingu í ferðapjónustu á landsbyggðinni. Þegar árið 2016 var tilkynnt um 1,1 milljarðs króna fjármögnun til áframhaldandi uppbyggingar ferðatengdrar þjónustu á Húsafelli. Síðan þá hefur frekari fjárfesting átt sér stað í gistingu, afþreyingu og baðaðstöðu.

Lindin var upphaflega byggð árið 1965 en síðan hafa orðið miklar endurbætur á laugunum og aðstöðunni. Giljaböðin voru jafnframt sérstaklega hönnuð með það að markmiði að mannvirki féllu sem best að náttúru og arfleifð staðarins og með umhverfisvernd og sjálfbærni að leiðarljósi. Slíkar fjárfestingar eru langtímafjárfestingar. Þær eru ekki færðar milli landa eða seldar með skömmum fyrirvara ef rekstrarumhverfið breytist. Fyrirtæki taka fjárfestingarákvarðanir, fjármagna framkvæmdir og verðleggja þjónustu miðað við þær skattalegu forsendur sem stjórnvöld hafa skapað.

Með breytingunni er einni af grundvallarforsendum rekstrarins breytt með örfárra mánaða fyrirvara.

Það er sérstaklega óheppilegt þar sem ferðapjónustufyrirtæki selja þjónustu langt fram í tímann, meðal annars í gegnum ferðaskrifstofur, hópasamninga og pakkaferðir. Verð fyrir árið 2027 hefur að hluta verið ákveðið áður en Alþingi tekur endanlega afstöðu til frumvarpsins. Í þeim tilvikum getur verið ómögulegt að koma skattahækkuninni áfram til viðskiptavinarins og rekstraraðilinn þarf sjálfur að bera kostnaðinn.

Húsafell styrkir heilsársferðapjónustu og byggðapróun

Húsafell er skýrt dæmi um uppbyggingu áfangastaðar á landsbyggðinni þar sem ólíkir rekstrarþættir styðja hver annan. Á svæðinu eru m.a. hótél, veitingastaðir, afþreying, tjaldsvæði, golf, Lindin og Giljaböðin. Að auki tengist Húsafell annarri mikilvægri afþreyingu á svæðinu, svo sem Víðgelmi og ferðum að Langjökli.

Sterk afþreying er ein af forsendum þess að ferðamenn velji að aka lengra frá höfuðborgarsvæðinu, gista á svæðinu og dvelja þar lengur. Það skiptir sérstaklega miklu máli utan háannar.

Hótél Húsafell notar til dæmis Lindina og Giljaböðin sérstaklega í tilboðum yfir vor- og pásكاتímann. Það sýnir með mjög skýrum hætti hvernig baðstarfsemin er notuð til að styrkja eftirspurn eftir gistingu þegar nýting er almennt veikari.

Ef skattkerfið dregur úr samkeppnishæfni slíkrar afþreyingar eru áhrifin því ekki bundin við tekjur af aðgangseyri. Þau geta komið fram í færri gistinóttum, minni veitingasölu, minni annarri afþreyingu og lakari nýtingu fjárfestinga á svæðinu.

Slík niðurstaða gengur gegn markmiðum um að efla ferðapjónustu allt árið um kring og dreifa ferðamönnum betur um landið.

Ósamræmi í skattlagningu

Þá verður ekki fram hjá því litið að breytingin skapar áfram verulegt ósamræmi í skattalegri meðferð sambærilegrar þjónustu.

Lindin er opin almenningi og þjónar bæði heimamönnum, sumarhúsaeigendum, tjaldgestum, hótélgestum og öðrum gestum Húsafells. Í frumvarpinu er hins vegar gert ráð fyrir að aðgangur að baðstöðum færist í 24% skatthlutfall á meðan aðgangur að sundlaugum er áfram undanþeginn virðisaukaskatti.

Á sama tíma segir ríkisstjórnin að markmið breytingarinnar sé að draga úr mismunun og auka hlutleysi virðisaukaskattskerfisins. Að mati Húsafells er erfitt að sjá hvernig það markmið næst með því að auka skattbyrði einnar tegundar bað- og sundþjónustu verulega á meðan önnur sambærileg þjónusta er áfram undanþegin skattinum.

Það þarf að liggja fyrir skýr málefnaleg greining á þessari aðgreiningu og áhrifum hennar á samkeppni áður en slík breyting er samþykkt.

Niðurstaða

Hækkun virðisaukaskatts á baðstaði úr 11% í 24% er ekki tæknileg breyting á skattþrepi. Fyrir fyrirtæki á borð við Húsafell hefur hún bein áhrif á verðlagningu, eftirspurn, framlegð, fjárfestingargetu og möguleika til frekari uppbyggingar.

Áhrifin ná jafnframt langt út fyrir sjálfan baðreksturinn. Giljaböðin og Lindin eru hluti af heildstæðu ferðaþjónustuframboði sem styður við gistingu, veitingar, aðra afþreyingu og heilsársstarfsemi á Húsafelli og í Borgarfirði. Að draga úr samkeppnishæfni þessarar starfsemi getur þannig haft keðjuverkandi áhrif á verðmætasköpun og störf á svæðinu.

Ekki hefur verið sýnt fram á að áætlaður tekjuávinningur ríkissjóðs taki nægilegt tillit til breytinga á eftirspurn eða þeirra óbeinu áhrifa sem skattahækkunin getur haft. Þá er afar skammur tími gefinn til aðlögunar að verulegri breytingu á rekstrarforsendum fyrirtækja sem þegar hafa selt þjónustu og tekið fjárfestingarákvarðanir langt fram í tímann.

Húsafell mótmælir því fyrirhugaðri breytingu og leggur eindregið til að 39. gr. frumvarpsins verði felld brott og að aðgangur að baðhúsum, baðstöðum, gufubaðsstofum og heilsulindum verði áfram í 11% virðisaukaskattsþrepi.

Bkv

Unnar Bergþórsson